CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA

Rodzaj dokumentu:	**Komunikat dyrektora CKE z 20 sierpnia 2020 r. w sprawie szczegółowych sposobów dostosowania warunków i form przeprowadzania egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie w roku szkolnym 2020/2021**
Egzamin:	**Egzamin potwierdzający kwalifikacje w zawodzie**
Formuła egzaminu	**Formuła 2012**[1] **oraz Formuła 2017**[2]
Termin egzaminu:	Sesja zima 2021 – *styczeń – luty 2021 r.* Sesja lato 2021 – *czerwiec – lipiec 2021 r.*
Data publikacji dokumentu:	20 sierpnia 2020 r.

[1] Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach (Dz.U. z 2012 r. poz. 184, ze zm.)
[2] Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 31 marca 2017 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach (Dz.U. z 2017 r. poz. 860, ze zm.)

Na podstawie art. 9a ust. 2 pkt 10 lit. a tiret trzecie ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty[3] **podaję** informację o szczegółowych sposobach dostosowania warunków i form przeprowadzania **egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie - Formuła 2012 oraz Formuła 2017** do potrzeb zdających ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie oraz zagrożonych niedostosowaniem społecznym.

1. Dostosowanie formy egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie polega na przygotowaniu odrębnych arkuszy egzaminacyjnych dla ucznia, słuchacza lub absolwenta niewidomego albo słabowidzącego.
2. Dostosowanie warunków przeprowadzania egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie polega odpowiednio na:
   a. zminimalizowaniu ograniczeń wynikających z niepełnosprawności, niedostosowania społecznego lub zagrożenia niedostosowaniem społecznym ucznia, słuchacza albo absolwenta
   b. zapewnieniu uczniowi, słuchaczowi albo absolwentowi miejsca pracy odpowiedniego do jego potrzeb edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych
   c. wykorzystaniu odpowiedniego sprzętu specjalistycznego i środków dydaktycznych
   d. odpowiednim przedłużeniu czasu przewidzianego na przeprowadzenie egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie
   e. zapewnieniu obecności i pomocy w czasie egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie specjalisty odpowiednio z zakresu danego rodzaju niepełnosprawności, niedostosowania społecznego lub zagrożenia niedostosowaniem społecznym, jeżeli jest to niezbędne do uzyskania właściwego kontaktu z uczniem lub absolwentem lub pomocy w obsłudze sprzętu specjalistycznego i środków dydaktycznych.
3. Możliwe sposoby dostosowania warunków i formy przeprowadzania egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie dla poszczególnych grup zdających wskazane są w Tabeli 1.
4. Uczniowie/słuchacze/absolwenci uprawnieni do dostosowania:

Uczeń/słuchacz/absolwent		*Dostosowanie*		*Podstawa (dokument)*
		formy	*warunków*	
1.	posiadający orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane ze względu na niepełnosprawność	tak[4]	tak	orzeczenie[5]
2.	posiadający orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane ze względu na niedostosowanie społeczne lub zagrożenie niedostosowaniem społecznym	nie	tak	orzeczenie
3.	posiadający orzeczenie o potrzebie indywidualnego nauczania	nie	tak	orzeczenie
4.	chory lub niesprawny czasowo	nie	tak	zaświadczenie o stanie zdrowia wydane przez lekarza
5.	posiadający opinię poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej, o specyficznych trudnościach w uczeniu się	nie	tak	opinia poradni psychologiczno-pedagogicznej[6]
6.	który w roku szkolnym 2020/2021 był objęty pomocą psychologiczno-pedagogiczną w szkole ze względu na: a. trudności adaptacyjne związane z wcześniejszym kształceniem za granicą b. zaburzenia komunikacji językowej c. sytuację kryzysową lub traumatyczną	nie	tak	pozytywna opinia rady pedagogicznej

[3] Tekst jedn. Dz.U. z 2020 r. poz. 1327
[4] Dotyczy wyłącznie uczniów/słuchaczy/absolwentów niewidomych i słabowidzących.
[5] Orzeczenie wydane przez zespół orzekający działający w publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym publicznej poradni specjalistycznej, zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 września 2017 r. w sprawie orzeczeń i opinii wydawanych przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych (Dz.U. z 2017 r. poz. 1743).
[6] W przypadku uczniów/słuchaczy/absolwentów szkół w zakładach poprawczych, zakładach karnych lub aresztach śledczych opinię o specyficznych trudnościach w uczeniu się może wydać psycholog zatrudniony odpowiednio w zakładzie poprawczym, zakładzie karnym lub areszcie śledczym.

5. Osoby, które ukończyły kwalifikacyjny kurs zawodowy, lub osoby, które spełniają warunki określone w przepisach w sprawie egzaminów eksternistycznych, uprawnione do dostosowania:

Osoby		*Dostosowanie*		*Podstawa (dokument)*
		formy	*warunków*	
1.	niewidome, słabowidzące	tak	tak	zaświadczenie potwierdzające występowanie danej dysfunkcji wydane przez lekarza
2.	– niesłyszące, słabosłyszące – z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją – z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim – z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera	nie	tak	zaświadczenie potwierdzające występowanie danej dysfunkcji wydane przez lekarza
3.	chore lub niesprawne czasowo	nie	tak	zaświadczenie o stanie zdrowia wydane przez lekarza

6. Zaświadczenie o stanie zdrowia, o którym mowa w pkt. 4.4. i 5.3., lub zaświadczenie potwierdzające występowanie danej dysfunkcji, o którym mowa w pkt. 5.1., zdający dołącza do:
   - deklaracji – w przypadku ucznia/słuchacza/absolwenta oraz osoby, która ukończyła kwalifikacyjny kurs zawodowy
   - wniosku o dopuszczenie do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie – w przypadku osoby dorosłej, która ukończyła praktyczną naukę zawodu dla dorosłych lub przyuczenie do pracy dla dorosłych
   - wniosku o dopuszczenie do eksternistycznego egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie – w przypadku osoby przystępującej do eksternistycznego egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie.

   W szczególnych przypadkach zaświadczenie może być przedłożone w terminie późniejszym, niezwłocznie po jego otrzymaniu.
7. Opinię poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej, o specyficznych trudnościach w uczeniu się, o której mowa w pkt. 4.5., uczeń/słuchacz/absolwent składa dyrektorowi szkoły wraz z deklaracją przystąpienia do egzaminu.
8. Opinia rady pedagogicznej, o której mowa w pkt. 4.6., jest wydawana na wniosek:
   a. nauczyciela lub specjalisty wykonującego w szkole zadania z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej, prowadzących zajęcia z uczniem/słuchaczem w szkole, po uzyskaniu zgody rodziców/prawnych opiekunów albo pełnoletniego ucznia/słuchacza, lub
   b. rodziców/prawnych opiekunów albo pełnoletniego ucznia/słuchacza.
9. Dla uczniów/słuchaczy/absolwentów wymienionych w pkt. 4.2–4.6. oraz osób, o których mowa w pkt.5.2–5.3, nie przygotowuje się odrębnych arkuszy egzaminacyjnych.
10. Rada pedagogiczna, spośród możliwych sposobów dostosowania warunków przeprowadzania egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie, wskazanych w Tabeli 1., określa sposób lub sposoby dostosowania warunków lub formy przeprowadzania tego egzaminu dla danego ucznia/słuchacza/absolwenta.
11. Sposób lub sposoby dostosowania warunków przeprowadzenia egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie do potrzeb i możliwości osób, które ukończyły kwalifikacyjny kurs zawodowy, lub osób, które spełniają warunki określone w przepisach w sprawie egzaminów eksternistycznych, wskazuje dyrektor okręgowej komisji egzaminacyjnej lub upoważniona przez niego osoba, wybierając spośród możliwych sposobów dostosowania warunków i form przeprowadzania egzaminu określonych w Tabeli 1.
12. Dostosowując warunki i formę przeprowadzania egzaminu, nie można wykroczyć poza sposoby wymienione w Tabeli 1., z zastrzeżeniem pkt. 13.
13. W szczególnych przypadkach losowych lub zdrowotnych dyrektor szkoły, na wniosek rady pedagogicznej, może wystąpić do dyrektora okręgowej komisji egzaminacyjnej z wnioskiem o wyrażenie zgody na przystąpienie ucznia/słuchacza/absolwenta do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie w warunkach dostosowanych do jego potrzeb edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych, nieujętych w niniejszym komunikacie.
14. Osoba wspomagająca, specjalista z zakresu danego rodzaju niepełnosprawności ani żadna inna osoba nie może wykonywać za zdającego zadań egzaminacyjnych, stosując się do zaleceń

przekazywanych przez zdającego. Pomoc osoby wspomagającej może być przyznana wyłącznie w sytuacji, gdy niepełnosprawność zdającego uniemożliwia odczytanie i/lub zapisanie odpowiedzi i ogranicza się wyłącznie do odczytania treści zadań i/lub zapisania odpowiedzi zdającego.

15. Specjalista z zakresu danego rodzaju niepełnosprawności może być obecny na egzaminie wyłącznie wtedy, gdy jest to niezbędne dla uzyskania prawidłowego kontaktu ze zdającym.
16. Dostosowanie warunków przeprowadzania egzaminu do niepełnosprawności zdającego nie może wykraczać poza warunki, w których odbywał naukę. Zdający w trakcie egzaminu korzystają ze sprzętu, którego używali w procesie dydaktycznym.
17. Dyrektor szkoły lub upoważniony przez niego nauczyciel informuje na piśmie ucznia/absolwenta/słuchacza lub jego rodziców (w przypadku gdy uczeń jest niepełnoletni) o wskazanych przez radę pedagogiczną sposobie lub sposobach dostosowania warunków lub formy przeprowadzania egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie do jego potrzeb edukacyjnych i możliwości psychofizycznych nie później niż na 3 miesiące przed terminem egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie.
18. Dyrektor szkoły, nie później niż na 2 miesiące przed terminem egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie, przekazuje dyrektorowi okręgowej komisji egzaminacyjnej wykaz uczniów, słuchaczy i absolwentów korzystających z dostosowania. Uzgodnienia pomiędzy dyrektorem szkoły a dyrektorem okręgowej komisji egzaminacyjnej odbywają się w formie pisemnej. Jeżeli konieczność przyznania dostosowań, o których mowa powyżej, nastąpi po przekazaniu wykazu, stosowne uzgodnienia muszą zostać przeprowadzone niezwłocznie po uzyskaniu przez dyrektora szkoły informacji o potrzebie takich dostosowań.
19. Dyrektor okręgowej komisji egzaminacyjnej informuje na piśmie osobę, która ukończyła kwalifikacyjny kurs zawodowy, osobę dorosłą, która ukończyła praktyczną naukę zawodu dorosłych lub przyuczenie do pracy dorosłych, oraz osobę przystępującą do eksternistycznego egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie, posiadające zaświadczenie o stanie zdrowia, a także przewodniczącego zespołu egzaminacyjnego o sposobie lub sposobach dostosowania warunków przeprowadzania egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie nie później, niż na 2 miesiące przed terminem tego egzaminu. Jeżeli konieczność dostosowania warunków przeprowadzania egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie wystąpiła po tym terminie, dyrektor okręgowej komisji egzaminacyjnej niezwłocznie informuje tę osobę oraz przewodniczącego zespołu egzaminacyjnego o sposobie lub sposobach dostosowania warunków przeprowadzania tego egzaminu.
20. Rodzice niepełnoletniego ucznia lub pełnoletni uczeń/słuchacz/absolwent składają oświadczenie o korzystaniu albo niekorzystaniu ze wskazanych sposobów dostosowania, w terminie 3 dni roboczych od dnia otrzymania informacji.
21. Przystąpienie do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie w warunkach i formie dostosowanych do potrzeb i możliwości ucznia/słuchacza/absolwenta zapewnia przewodniczący zespołu egzaminacyjnego.
22. Egzamin potwierdzający kwalifikacje w zawodzie powinien odbywać się w oddzielnej sali, jeżeli zdający korzysta z co najmniej jednego z następujących dostosowań:
    a. korzystanie z urządzeń technicznych, sprzętu specjalistycznego i środków dydaktycznych
    b. korzystanie z płyty CD z dostosowanymi materiałami egzaminacyjnymi
    c. udział osoby wspomagającej (wyznaczonego członka zespołu nadzorującego część pisemną lub część praktyczną/specjalisty z zakresu danej niepełnosprawności) w pisaniu albo pisaniu i czytaniu

    lub jeżeli egzamin dotyczy osób niedostosowanych społecznie lub zagrożonych niedostosowaniem społecznym.
23. Gdy do przystąpienia do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie w oddzielnej sali uprawniony jest więcej niż jeden zdający, którym przysługują różne sposoby dostosowania, możliwe jest przeprowadzenie egzaminu dla wszystkich tych zdających w jednej sali, pod warunkiem że przebieg egzaminu nie będzie zakłócony dla żadnego z tych zdających.
24. Jeżeli zdający korzysta z pomocy osoby wspomagającej w pisaniu albo w pisaniu i czytaniu, przebieg egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie musi być rejestrowany za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk. Zapis dźwiękowy stanowi integralną część arkusza egzaminacyjnego/materiałów egzaminacyjnych.
25. Specjalista z zakresu danego rodzaju niepełnosprawności, niedostosowania społecznego lub zagrożenia niedostosowaniem społecznym nie może wchodzić w skład zespołu nadzorującego.

26. W przypadku ucznia/absolwenta/słuchacza posiadającego orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego z uwagi na niepełnosprawności sprzężone[7] istnieje możliwość skorzystania z dostosowań przewidzianych dla poszczególnych rodzajów niepełnosprawności. Dostosowanie takie wymaga pisemnego porozumienia z dyrektorem właściwej okręgowej komisji egzaminacyjnej.
27. W szczególnych przypadkach wynikających ze stanu zdrowia lub niepełnosprawności zdającego, na wniosek zdającego oraz za zgodą dyrektora właściwej okręgowej komisji egzaminacyjnej, egzamin potwierdzający kwalifikacje w zawodzie może być przeprowadzony w miejscu innym niż szkoła/placówka, u pracodawcy lub w podmiocie prowadzącym kwalifikacyjny kurs zawodowy. Wniosek należy złożyć do dyrektora okręgowej komisji egzaminacyjnej nie później niż na miesiąc przed terminem egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie. W uzasadnionych przypadkach wniosek może być złożony w terminie późniejszym.
28. Zdający, który jest chory, w czasie trwania egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie może korzystać ze sprzętu medycznego i leków koniecznych ze względu na chorobę.

[7] Niepełnosprawność sprzężona dotyczy sytuacji, gdy u zdającego niesłyszącego, słabosłyszącego, niewidomego, słabowidzącego, z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją, z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera, występuje co najmniej jeszcze jedna z wymienionych niepełnosprawności.

Tabela 1. Sposoby dostosowania warunków i form przeprowadzania egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie w roku szkolnym 2020/2021

Tabela 1.1		
	Uprawnieni do dostosowania	Zdający **niesłyszący**, zdający **słabosłyszący**
	Podstawa uprawnienia	Orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego lub zaświadczenie lekarskie potwierdzające występowanie dysfunkcji

Część pisemna - możliwe dostosowania	**Część praktyczna -** możliwe dostosowania
1. Przedłużenie czasu egzaminu nie więcej niż o 30 minut. 2a. Zapewnienie obecności specjalisty – surdopedagoga. **ALBO** 2b. Zapewnienie obecności specjalisty – tłumacza języka migowego. 2a. oraz 2b. możliwe tylko wtedy, gdy jest to niezbędne dla uzyskania właściwego kontaktu ze zdającym i pomocy w obsłudze specjalistycznego sprzętu oraz środków dydaktycznych.	1. Przedłużenie czasu egzaminu nie więcej niż o 30 minut. 2a. Zapewnienie obecności specjalisty – surdopedagoga. **ALBO** 2b. Zapewnienie obecności specjalisty – tłumacza języka migowego. 2a. oraz 2b. możliwe tylko wtedy, gdy jest to niezbędne dla uzyskania właściwego kontaktu ze zdającym i pomocy w obsłudze specjalistycznego sprzętu oraz środków dydaktycznych.

Tabela 1.2		
	Uprawnieni do dostosowania	Zdający **niewidomi**
	Podstawa uprawnienia	Orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego lub zaświadczenie lekarskie potwierdzające występowanie dysfunkcji

Część pisemna - możliwe dostosowania	**Część praktyczna -** możliwe dostosowania
1a. Arkusz w piśmie Braille'a wraz z czarnodrukiem. Przyznanie tej formy arkusza oznacza obligatoryjne przyznanie przedłużenia czasu egzaminu o 40 minut. **ALBO** 1b. Arkusz nagrany na płycie CD w formacie MS Word. Przyznanie tej formy arkusza oznacza obligatoryjne przyznanie przedłużenia czasu egzaminu nie więcej niż o 30 minut. **ALBO**	1a. Arkusz w piśmie Braille'a wraz z czarnodrukiem. Przyznanie tej formy arkusza oznacza obligatoryjne przyznanie przedłużenia czasu egzaminu o 50% czasu przeznaczonego na rozwiązanie zadań z arkusza egzaminacyjnego standardowego. **ALBO** 1b. Arkusz nagrany na płycie CD w formacie MS Word. Przyznanie tej formy arkusza oznacza obligatoryjne przyznanie przedłużenia czasu egzaminu nie więcej niż o 30 minut. **ALBO**

1c. Płyta CD zawierająca: (A) arkusz w formie pliku dźwiękowego – zadania czyta lektor oraz (B) arkusz zapisany w formacie .pdf, oraz (C) arkusz zapisany w formacie MS Word (Przyznanie tej formy arkusza oznacza obligatoryjne przyznanie przedłużenia czasu egzaminu nie więcej niż o 30 minut.)	1c. Płyta CD zawierająca: (A) arkusz w formie pliku dźwiękowego – zadania czyta lektor oraz (B) arkusz zapisany w formacie .pdf, oraz (C) arkusz zapisany w formacie MS Word (Przyznanie tej formy arkusza oznacza obligatoryjne przyznanie przedłużenia czasu egzaminu nie więcej niż o 30 minut.)
ALBO	**ALBO**
1d. Płyta CD zawierająca: (A) arkusz zapisany w formacie .pdf oraz (B) arkusz zapisany w formacie MS Word (Przyznanie tej formy arkusza oznacza obligatoryjne przyznanie przedłużenia czasu egzaminu nie więcej niż o 30 minut.) 1b. oraz 1c. oraz 1d. możliwe wtedy, gdy zdający korzysta z komputera; zamówienie arkusza w porozumieniu z dyrektorem właściwej okręgowej komisji egzaminacyjnej co najmniej 2 miesiące przed terminem egzaminu zawodowego.	1d. Płyta CD zawierająca: (A) arkusz zapisany w formacie .pdf oraz (B) arkusz zapisany w formacie MS Word (Przyznanie tej formy arkusza oznacza obligatoryjne przyznanie przedłużenia czasu egzaminu nie więcej niż o 30 minut.) 1b. oraz 1c oraz 1d. możliwe wtedy, gdy zdający korzysta z komputera; zamówienie arkusza w porozumieniu z dyrektorem właściwej okręgowej komisji egzaminacyjnej co najmniej 2 miesiące przed terminem egzaminu zawodowego. 2a. Korzystanie z maszyny do pisania pismem Braille'a. **ALBO** 2b. Korzystanie z komputera.
2. Korzystanie z pomocy osoby wspomagającej, która odczytuje zadania i zapisuje odpowiedzi zdającego. Możliwe tylko w przypadku arkuszy w formie określonej w pkt 1b. lub 1c. Przyznanie tego sposobu dostosowania oznacza obligatoryjne przeprowadzenie egzaminu w osobnej sali. 3. Zapewnienie obecności specjalisty – tyflopedagoga. Możliwe tylko wtedy, gdy jest to niezbędne dla uzyskania właściwego kontaktu ze zdającym i pomocy w obsłudze specjalistycznego sprzętu oraz środków dydaktycznych.	3. Korzystanie z pomocy osoby wspomagającej, która odczytuje zadania i zapisuje odpowiedzi zdającego. Możliwe tylko w przypadku zdającego, który nie posługuje się pismem Braille'a. Przyznanie tego sposobu dostosowania oznacza obligatoryjne przeprowadzenia egzaminu w osobnej sali. 4. Zapewnienie obecności specjalisty – tyflopedagoga. Możliwe tylko wtedy, gdy jest to niezbędne dla uzyskania właściwego kontaktu ze zdającym i pomocy w obsłudze specjalistycznego sprzętu oraz środków dydaktycznych

Tabela 1.3	*Uprawnieni do dostosowania*	Zdający **słabowidzący**
	Podstawa uprawnienia	Orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego lub zaświadczenie lekarskie potwierdzające występowanie dysfunkcji

Część pisemna - możliwe dostosowania	**Część praktyczna -** możliwe dostosowania
1a. Arkusz zapisany czcionką Arial 16 pkt **ALBO** 1b. Płyta CD zawierająca: (A) arkusz w formie pliku dźwiękowego – zadania czyta lektor oraz (B) arkusz zapisany w formacie MS Word. **ALBO** 1c. Płyta CD zawierająca: (A) arkusz w formie pliku dźwiękowego – zadania czyta lektor oraz (B) arkusz zapisany w formacie .pdf, oraz (C) arkusz zapisany w formacie MS Word **ALBO** 1d. Płyta CD zawierająca: (A) arkusz zapisany w formacie .pdf oraz (B) arkusz zapisany w formacie MS Word (Przyznanie tej formy arkusza oznacza obligatoryjne przyznanie przedłużenia czasu egzaminu nie więcej niż o 30 minut.) 1b. oraz 1c. oraz 1d. możliwe wtedy, gdy zdający korzysta z komputera; zamówienie arkusza w porozumieniu z dyrektorem właściwej okręgowej komisji egzaminacyjnej co najmniej 2 miesiące przed terminem egzaminu zawodowego 2. Przedłużenie czasu egzaminu nie więcej niż o 30 minut. 3. Korzystanie z przyborów optycznych, którymi zdający posługuje się na co dzień. 4. Oświetlenie stanowiska pracy dostosowane do dysfunkcji. 5. Korzystanie z pomocy osoby wspomagającej, która odczytuje zadania i zapisuje odpowiedzi zdającego. Zamówienie arkusza w porozumieniu z dyrektorem właściwej okręgowej komisji egzaminacyjnej co najmniej 2 miesiące przed terminem egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie. Przyznanie tego	1a. Arkusz zapisany czcionką Arial 16 pkt **ALBO** 1b. Płyta CD zawierająca: (A) arkusz w formie pliku dźwiękowego – zadania czyta lektor oraz (B) arkusz zapisany w formacie MS Word. **ALBO** 1c. Płyta CD zawierająca: (A) arkusz w formie pliku dźwiękowego – zadania czyta lektor oraz (B) arkusz zapisany w formacie .pdf, oraz (C) arkusz zapisany w formacie MS Word **ALBO** 1d. Płyta CD zawierająca: (A) arkusz zapisany w formacie .pdf oraz (B) arkusz zapisany w formacie MS Word (Przyznanie tej formy arkusza oznacza obligatoryjne przyznanie przedłużenia czasu egzaminu nie więcej niż o 30 minut.) 1b. oraz 1c. oraz 1d. możliwe wtedy, gdy zdający korzysta z komputera; zamówienie arkusza w porozumieniu z dyrektorem właściwej okręgowej komisji egzaminacyjnej co najmniej 2 miesiące przed terminem egzaminu zawodowego. 2. Przedłużenie czasu egzaminu nie więcej niż o 30 minut. 3. Korzystanie z przyborów optycznych, którymi zdający posługuje się na co dzień. 4. Oświetlenie stanowiska pracy dostosowane do dysfunkcji. 5. Korzystanie z pomocy osoby wspomagającej, która odczytuje zadania i zapisuje odpowiedzi zdającego. Zamówienie arkusza w porozumieniu z dyrektorem właściwej okręgowej komisji egzaminacyjnej co najmniej 2 miesiące przed terminem egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie. Przyznanie tego

sposobu dostosowania oznacza obligatoryjne przeprowadzenie egzaminu w osobnej sali. 6. Zapewnienie obecności specjalisty – tyflopedagoga. Możliwe tylko wtedy, gdy jest to niezbędne dla uzyskania właściwego kontaktu ze zdającym i pomocy w obsłudze specjalistycznego sprzętu oraz środków dydaktycznych.	sposobu dostosowania oznacza obligatoryjne przeprowadzenie egzaminu w osobnej sali. 6. Zapewnienie obecności specjalisty – tyflopedagoga. Możliwe tylko wtedy, gdy jest to niezbędne dla uzyskania właściwego kontaktu ze zdającym i pomocy w obsłudze specjalistycznego sprzętu oraz środków dydaktycznych.

Tabela 1.4	*Uprawnieni do dostosowania*	Zdający **z niepełnosprawnością ruchową**[1] Zdający **z czasową niesprawnością rąk**[2]
	Podstawa uprawnienia	[1] Orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego lub zaświadczenie lekarskie potwierdzające występowanie dysfunkcji. [2] Zaświadczenie o stanie zdrowia wydane przez lekarza

Część pisemna - możliwe dostosowania	**Część praktyczna -** możliwe dostosowania
1. Przedłużenie czasu egzaminu nie więcej niż o 30 minut. 2. Korzystanie ze sprzętu specjalistycznego oraz środków dydaktycznych, z których zdający korzysta na co dzień, w tym z komputera. 3. Korzystanie z pomocy osoby wspomagającej, która zapisuje odpowiedzi zdającego. Możliwe tylko wtedy, gdy stopień niesprawności zdającego utrudnia lub uniemożliwia zdającemu pisanie. Zamówienie arkusza dla osoby wspomagającej w porozumieniu z dyrektorem właściwej okręgowej komisji egzaminacyjnej 2 miesiące przed terminem egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie lub – jeżeli niesprawność wystąpi po tym terminie – niezwłocznie po otrzymaniu zaświadczenia o stanie zdrowia. Przyznanie tego sposobu dostosowania oznacza obligatoryjne przeprowadzenie egzaminu w osobnej sali.	1. Przedłużenie czasu egzaminu nie więcej niż o 30 minut. 2. Korzystanie ze sprzętu specjalistycznego oraz środków dydaktycznych, z których zdający korzysta na co dzień, w tym z komputera. 3. Korzystanie z pomocy osoby wspomagającej, która zapisuje odpowiedzi zdającego. Możliwe tylko wtedy, gdy stopień niesprawności zdającego utrudnia lub uniemożliwia zdającemu pisanie. Zamówienie arkusza dla osoby wspomagającej w porozumieniu z dyrektorem właściwej okręgowej komisji egzaminacyjnej 2 miesiące przed terminem egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie lub – jeżeli niesprawność wystąpi po tym terminie – niezwłocznie po otrzymaniu zaświadczenia o stanie zdrowia. Przyznanie tego sposobu dostosowania oznacza obligatoryjne przeprowadzenie egzaminu w osobnej sali.

 Tabela 1.5		
	Uprawnieni do dostosowania	Zdający **z afazją**
	Podstawa uprawnienia	Orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego lub zaświadczenie lekarskie potwierdzające występowanie dysfunkcji

Część pisemna - możliwe dostosowania	**Część praktyczna -** możliwe dostosowania
1. Przedłużenie czasu egzaminu nie więcej niż o 30 minut. 2. Korzystanie z pomocy osoby wspomagającej, która odczytuje zadania i zapisuje odpowiedzi zdającego. Możliwe tylko wtedy, gdy stopień niesprawności zdającego utrudnia lub uniemożliwia zdającemu czytanie i pisanie. Zamówienie arkusza dla osoby wspomagającej w porozumieniu z dyrektorem właściwej okręgowej komisji egzaminacyjnej co najmniej 2 miesiące przed terminem egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie. Przyznanie tego sposobu dostosowania oznacza obligatoryjne przeprowadzenie egzaminu w osobnej sali. 3. Zapewnienie obecności specjalisty z zakresu niepełnosprawności, np. logopedy. Możliwe tylko wtedy, gdy jest to niezbędne dla uzyskania właściwego kontaktu ze zdającym i pomocy w obsłudze specjalistycznego sprzętu oraz środków dydaktycznych	1. Przedłużenie czasu egzaminu nie więcej niż o 30 minut. 2. Korzystanie z pomocy osoby wspomagającej, która odczytuje zadania i zapisuje odpowiedzi zdającego. Możliwe tylko wtedy, gdy stopień niesprawności zdającego utrudnia lub uniemożliwia zdającemu czytanie i pisanie. Zamówienie arkusza dla osoby wspomagającej w porozumieniu z dyrektorem właściwej okręgowej komisji egzaminacyjnej co najmniej 2 miesiące przed terminem egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie. Przyznanie tego sposobu dostosowania oznacza obligatoryjne przeprowadzenie egzaminu w osobnej sali. 3. Zapewnienie obecności specjalisty z zakresu niepełnosprawności, np. logopedy. Możliwe tylko wtedy, gdy jest to niezbędne dla uzyskania właściwego kontaktu ze zdającym i pomocy w obsłudze specjalistycznego sprzętu oraz środków dydaktycznych

 Tabela 1.6		
	Uprawnieni do dostosowania	Zdający z niepełnosprawnością intelektualną **w stopniu lekkim**
	Podstawa uprawnienia	Orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego lub zaświadczenie lekarskie potwierdzające występowanie dysfunkcji

Część pisemna - możliwe dostosowania	**Część praktyczna -** możliwe dostosowania
1. Przedłużenie czasu egzaminu nie więcej niż o 30 minut. 2. Korzystanie ze sprzętu specjalistycznego i środków dydaktycznych, z których zdający korzysta na co dzień, w tym z komputera. 3.Zapewnienie obecności specjalisty z zakresu niepełnosprawności. Możliwe tylko wtedy, gdy jest to niezbędne dla uzyskania właściwego kontaktu z uczniem oraz pomocy w obsłudze specjalistycznego sprzętu i środków dydaktycznych.	1. Przedłużenie czasu egzaminu nie więcej niż o 30 minut. 2. Korzystanie ze sprzętu specjalistycznego i środków dydaktycznych, z których zdający korzysta na co dzień, w tym z komputera. 3.Zapewnienie obecności specjalisty z zakresu niepełnosprawności. Możliwe tylko wtedy, gdy jest to niezbędne dla uzyskania właściwego kontaktu z uczniem oraz pomocy w obsłudze specjalistycznego sprzętu i środków dydaktycznych.

Tabela 1.7	*Uprawnieni do dostosowania*	Zdający **z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera**
	Podstawa uprawnienia	Orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego lub zaświadczenie lekarskie potwierdzające występowanie dysfunkcji

Część pisemna - możliwe dostosowania	**Część praktyczna -** możliwe dostosowania
1. Przedłużenie czasu egzaminu nie więcej niż o 30 minut. 2. Przystąpienie do egzaminu w oddzielnej sali. 3. Zapewnienie obecności specjalisty z zakresu niepełnosprawności. Możliwe tylko wtedy, gdy jest to niezbędne dla uzyskania właściwego kontaktu ze zdającym i pomocy w obsłudze specjalistycznego sprzętu oraz środków dydaktycznych.	1. Przedłużenie czasu egzaminu nie więcej niż o 30 minut. 2. Przystąpienie do egzaminu w oddzielnej sali. 3. Zapisywanie rezultatów w postaci dokumentacji z wykonania zadania lub zadań na komputerze. Możliwe tylko wtedy, gdy głębokość zaburzenia grafii uniemożliwia odczytanie pracy egzaminacyjnej lub gdy zdający posługuje się alternatywnymi wspomagającymi metodami komunikacji. 4. Zapewnienie obecności specjalisty z zakresu niepełnosprawności. Możliwe tylko wtedy, gdy jest to niezbędne dla uzyskania właściwego kontaktu ze zdającym i pomocy w obsłudze specjalistycznego sprzętu oraz środków dydaktycznych.

Tabela 1.8		
	Uprawnieni do dostosowania	Zdający **z przewlekłymi chorobami**
	Podstawa uprawnienia	Orzeczenie o potrzebie indywidualnego nauczania lub zaświadczenie o stanie zdrowia wydane przez lekarza

Część pisemna - możliwe dostosowania	**Część praktyczna -** możliwe dostosowania
1. Przedłużenie czasu egzaminu nie więcej niż o 30 minut. 2. Przystąpienie do egzaminu w oddzielnej sali. 3. Korzystanie z zaleconego przez lekarza sprzętu medycznego i leków. 4a. Korzystanie z pomocy osoby wspomagającej, która odczytuje zadania i zapisuje odpowiedzi zdającego. Przyznanie tego sposobu dostosowania oznacza obligatoryjne przeprowadzenie egzaminu w osobnej sali. **ALBO** 4b. Korzystanie z pomocy osoby wspomagającej, która zapisuje odpowiedzi zdającego. Możliwe tylko wtedy, gdy choroba zdającego utrudnia lub uniemożliwia zdającemu czytanie i/lub pisanie. Przyznanie tego sposobu dostosowania oznacza obligatoryjne przeprowadzenie egzaminu w osobnej sali. Zamówienie arkusza dla osoby wspomagającej w przypadku 4a. lub 4b. w porozumieniu z dyrektorem właściwej okręgowej komisji egzaminacyjnej co najmniej 2 miesiące przed terminem egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie.	1. Przedłużenie czasu egzaminu nie więcej niż o 30 minut. 2. Przystąpienie do egzaminu w oddzielnej sali. 3. Korzystanie z zaleconego przez lekarza sprzętu medycznego i leków. 4a. Korzystanie z pomocy osoby wspomagającej, która odczytuje zadania i zapisuje odpowiedzi zdającego. Przyznanie tego sposobu dostosowania oznacza obligatoryjne przeprowadzenie egzaminu w osobnej sali. **ALBO** 4b. Korzystanie z pomocy osoby wspomagającej, która zapisuje odpowiedzi zdającego. Możliwe tylko wtedy, gdy choroba zdającego utrudnia lub uniemożliwia zdającemu czytanie i/lub pisanie. Przyznanie tego sposobu dostosowania oznacza obligatoryjne przeprowadzenie egzaminu w osobnej sali. Zamówienie arkusza dla osoby wspomagającej w przypadku 4a. lub 4b. w porozumieniu z dyrektorem właściwej okręgowej komisji egzaminacyjnej co najmniej 2 miesiące przed terminem egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie..

Tabela 1.9		
	Uprawnieni do dostosowania	Zdający **chorzy** lub **niesprawni czasowo**
	Podstawa uprawnienia	Zaświadczenie o stanie zdrowia wydane przez lekarza

Część pisemna - możliwe dostosowania	**Część praktyczna -** możliwe dostosowania
1. Przedłużenie czasu egzaminu nie więcej niż o 30 minut. 2. Korzystanie z zaleconego przez lekarza sprzętu medycznego i leków. 3a. Korzystanie z odpowiedniego sprzętu oraz środków dydaktycznych, w tym z komputera. **ALBO** 3b. Korzystanie z pomocy osoby wspomagającej, która zapisuje odpowiedzi zdającego. Możliwe tylko wtedy, gdy zdający nie może pisać sam. Przyznanie tego dostosowania wymaga pisemnego porozumienia z dyrektorem właściwej okręgowej komisji egzaminacyjnej. Przyznanie tego sposobu dostosowania oznacza obligatoryjne przeprowadzenie egzaminu w osobnej sali.	1. Przedłużenie czasu egzaminu nie więcej niż o 30 minut. 2. Korzystanie z zaleconego przez lekarza sprzętu medycznego i leków. 3a. Korzystanie z odpowiedniego sprzętu oraz środków dydaktycznych, w tym z komputera. **ALBO** 3b. Korzystanie z pomocy osoby wspomagającej, która zapisuje odpowiedzi zdającego. Możliwe tylko wtedy, gdy zdający nie może pisać sam. Przyznanie tego dostosowania wymaga pisemnego porozumienia z dyrektorem właściwej okręgowej komisji egzaminacyjnej. Przyznanie tego sposobu dostosowania oznacza obligatoryjne przeprowadzenie egzaminu w osobnej sali.

Tabela 1.10		
	Uprawnieni do dostosowania	Zdający ze **specyficznymi trudnościami w uczeniu się**, w tym: z dysleksją, dysgrafią, dyskalkulią, dysortografią
	Podstawa uprawnienia	Opinia poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej

Część pisemna - możliwe dostosowania	**Część praktyczna -** możliwe dostosowania
1. Przedłużenie czasu egzaminu nie więcej niż o 30 minut.	1. Przedłużenie czasu egzaminu nie więcej niż o 30 minut. 2. Zapisywanie rezultatów w postaci dokumentacji z wykonania zadania lub zadań na komputerze. Możliwe tylko w sytuacji, gdy głębokość zaburzenia grafii uniemożliwia odczytanie pracy egzaminacyjnej.

Tabela 1.11		
	Uprawnieni do dostosowania	Zdający **niedostosowani społecznie lub zagrożeni niedostosowaniem społecznym**
	Podstawa uprawnienia	Orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego

Część pisemna - możliwe dostosowania	**Część praktyczna -** możliwe dostosowania
1. Przedłużenie czasu egzaminu nie więcej niż o 30 minut. 2. Przystąpienie do egzaminu w oddzielnej sali. 3a. Zapewnienie obecności specjalisty – pedagoga resocjalizacji. Możliwe tylko wtedy, gdy jest to niezbędne do uzyskania właściwego kontaktu ze zdającym. **ALBO** 3b. Zapewnienie obecności specjalisty – socjoterapeuty. Możliwe tylko wtedy, gdy jest to niezbędne do uzyskania właściwego kontaktu ze zdającym.	1. Przedłużenie czasu egzaminu nie więcej niż o 30 minut. 2. Przystąpienie do egzaminu w oddzielnej sali. 3a. Zapewnienie obecności specjalisty – pedagoga resocjalizacji. Możliwe tylko wtedy, gdy jest to niezbędne do uzyskania właściwego kontaktu ze zdającym. **ALBO** 3b. Zapewnienie obecności specjalisty – socjoterapeuty. Możliwe tylko wtedy, gdy jest to niezbędne do uzyskania właściwego kontaktu ze zdającym.

Tabela 1.12		
	Uprawnieni do dostosowania	Zdający, którzy znaleźli się **w sytuacji kryzysowej lub traumatycznej**
	Podstawa uprawnienia	Pozytywna opinia rady pedagogicznej

Część pisemna - możliwe dostosowania	**Część praktyczna -** możliwe dostosowania
1. Przedłużenie czasu egzaminu nie więcej niż o 30 minut. 2. Przystąpienie do egzaminu w oddzielnej sali. 3. Zapewnienie obecności specjalisty, np. psychologa. Możliwe tylko wtedy, gdy jest to niezbędne dla uzyskania właściwego kontaktu ze zdającym.	1. Przedłużenie czasu egzaminu nie więcej niż o 30 minut. 2. Przystąpienie do egzaminu w oddzielnej sali. 3. Zapewnienie obecności specjalisty, np. psychologa. Możliwe tylko wtedy, gdy jest to niezbędne dla uzyskania właściwego kontaktu ze zdającym.

Tabela 1.13		
	Uprawnieni do dostosowania	Zdający, którzy mają **trudności adaptacyjne związane z wcześniejszym kształceniem za granicą**
	Podstawa uprawnienia	Pozytywna opinia rady pedagogicznej

Część pisemna - możliwe dostosowania	**Część praktyczna -** możliwe dostosowania
1. Przedłużenie czasu egzaminu nie więcej niż o 30 minut.	1. Przedłużenie czasu egzaminu nie więcej niż o 30 minut.

Tabela 1.14		
	Uprawnieni do dostosowania	Zdający **z zaburzeniami komunikacji językowej**
	Podstawa uprawnienia	Pozytywna opinia rady pedagogicznej lub opinia poradni psychologiczno-pedagogicznej

Część pisemna - możliwe dostosowania	**Część praktyczna -** możliwe dostosowania
1. Przedłużenie czasu egzaminu nie więcej niż o 30 minut.	1. Przedłużenie czasu egzaminu nie więcej niż o 30 minut.